

Pla Integral per a l'Arqueologia a Catalunya

PIACAT

PLA D'ACCIÓ INTEGRAL

PREÀMBUL

Ja fa més de dos anys que el Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació va iniciar, a través de la Direcció General del Patrimoni Cultural, la primera fase de diagnosi del Pla Integral per a l'Arqueologia a Catalunya (PIACAT), amb l'encàrrec d'un seguit d'informes sobre l'estat actual de l'arqueologia catalana. La segona fase, encetada el mes de maig de 2008, obria el debat i l'ocasió per reflexionar sobre els problemes i plantejar les solucions a desenvolupar, amb unes noves línies de gestió sòlides i coherents, per a l'arqueologia del futur.

En els darrers anys, l'arqueologia catalana ha experimentat un desenvolupament exponencial tant en els plantejaments teòrics com en les aplicacions pràctiques, amb el creixement d'una multiplicitat d'agents que intervenen en el patrimoni arqueològic des de la planificació (en l'àmbit urbanístic i d'infraestructures), la protecció, l'estudi, la conservació, fins a la difusió. La planificació del territori esdevé un dels principals motius de l'augment de les actuacions arqueològiques i paleontològiques i es genera la necessitat d'articular els requeriments de l'arqueologia i l'ordenació territorial del país. El resultat és que les polítiques d'actuació definides l'any 1980, amb la creació del Servei d'Arqueologia per part del Departament de Cultura, es van anar adaptant a les transformacions de la nostra societat amb lleis i normatives que blindaven la protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic. Tanmateix, les conseqüències del canvi sofert per l'arqueologia catalana, demanaven afrontar una reordenació i millora per encarar amb garanties un nou període de llarga durada, en consonància a les innovacions socials, culturals i econòmiques que s'havien anat produint.

L'actual diversitat cultural i religiosa també ha afectat l'arqueologia, tal com s'ha vist en casos com l'excavació de la necròpolis jueva de les Roquetes (Tàrraga). Aquesta nova situació, ens ha portat a fer un protocol de col·laboració entre la Direcció General del Patrimoni Cultural i la Direcció General d'Afers Religiosos de la Generalitat de Catalunya amb els representants oficials de la comunitat jueva del nostre país, per poder harmonitzar les creences religioses i la protecció i el coneixement arqueològic.

El PIACAT ha estat un procés obert, d'anàlisi i reflexió, per analitzar de manera objectiva la complexa realitat actual de l'arqueologia catalana, on han participat tots els agents que intervenen en la gestió del patrimoni arqueològic i paleontològic de Catalunya. Amb un format d'11 taules temàtiques i 150 experts de l'arqueologia i la paleontologia, el PIACAT ha tingut com a objectius la identificació i la quantificació de

l'estructura i la composició de l'arqueologia del nostre país, la coordinació, l'orientació i l'adequació dels agents i dels sectors que hi intervenen i l'anàlisi de mecanismes per a la millora de la gestió de l'arqueologia en benefici del conjunt de la societat.

La tercera i darrera fase culmina el procés del PIACAT, amb les propostes d'actuació que recullen les conclusions de les taules temàtiques. A partir d'aquí s'estableix aquest Pla d'Acció Integral, on es defineixen les accions en cinc eixos fonamentals: organització, intervenció, formació i entorn professional, recerca i difusió, que posaran les bases de l'arqueologia catalana dels propers anys i, en definitiva, milloraran el model de gestió del patrimoni arqueològic del nostre país.

Barcelona, 14 de juliol de 2009

A. ORGANITZACIÓ

La realitat arqueològica catalana és, avui dia, extraordinàriament variada i cal adaptar-la a les necessitats actuals i als reptes de futur que planteja la nostra societat. El fet és que ara convé una major coordinació entre l'Administració i els diversos agents que intervenen en el patrimoni arqueològic que, amb noves eines de gestió i una major vinculació i coordinació de les administracions locals en la seva atenció, pot esdevenir un element de dinamització econòmica del territori. Per tant, des d'aquesta direcció general es vol enfortir les polítiques patrimonials i dotar-les d'estructures més adequades a les seves necessitats.

La reestructuració orgànica empresa per la Direcció General del Patrimoni Cultural en les seves unitats que afecten el patrimoni arqueològic és un procés de canvi cap a una nova estructura organitzativa, que adequa les seves funcions a la millora de la gestió, al procés de descentralització i a l'optimització de les tecnologies de la informació. A banda, la Direcció General del Patrimoni Cultural articularà mecanismes de participació amb els òrgans corresponents de la Generalitat de Catalunya on es planifica el territori, es projecten les obres públiques i es discuteixen els models de turisme alternatiu, per tal d'establir un bon seguiment dels plans i programes ambientals, així com de tots els temes d'ordenació del territori o de presa de decisions que poden afectar el patrimoni arqueològic.

I. Estudi d'organització

L'estudi organitzatiu que s'elabora des de la Funció Pública i la Direcció General de Serveis, planeja l'adequació de les estructures amb l'objectiu de propiciar un desenvolupament harmònic i homogeni, basat en criteris de racionalitat, eficàcia i eficiència. De l'anàlisi en podem avançar tres punts:

- a) La racionalització dels processos administratius, evitant disfuncions i duplicitat de mitjans humans i econòmics.
- b) La revisió del cos normatiu, tant en l'àmbit d'Administració central com territorial, amb propostes de simplificació i agilitació dels procediments, tràmits i mètodes de treball de la gestió administrativa.

- c) L'augment de personal per aplicar criteris lògics i sistemàtics a la gestió del patrimoni enormement voluminós i d'una diversitat tipològica extensa.

II. Criteris de gestió a aplicar

La reforma d'estructuració i organització s'estableix a partir d'una sèrie de criteris que inclouen l'agilitat dels procediments, la descentralització i la coresponsabilitat.

II.1. Agilitat dels procediments

L'actual arquitectura normativa d'intervencions arqueològiques i paleontològiques no és suficient per la complexitat i l'acceleració de la gestió i la pràctica quotidianes de l'arqueologia a Catalunya. Per tant, s'haurà d'adaptar a la realitat actual i es farà un desenvolupament normatiu que ordeni i agiliti els procediments, capaç d'assumir la transversalitat i la implicació de tots els actors que intervenen en l'activitat arqueològica.

II.2. Descentralització

El Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació ja exerceix les seves funcions al territori d'acord amb els principis de desconcentració i de descentralització. En aquest marc el Pla Integral per a l'Arqueologia a Catalunya reforça el paper d'inspecció dels agents territorials que exerceixen una actuació més activa en la gestió, inspecció i conservació del patrimoni arqueològic en el territori.

II.3. Coresponsabilitat: els agents locals

El concepte de coresponsabilitat fa referència a un treball conjunt, a l'àmbit del territori, d'algunes competències en institucions públiques que disposin d'arqueòlegs en plantilla. Sota aquest criteri, es proposa estendre la descentralització als municipis i comarques, fent coresponsables d'una part de la gestió als arqueòlegs de les entitats

locals i supralocals en tasques que poden ser complementàries a l'activitat dels arqueòlegs territorials.

La Llei de patrimoni (Llei 9/1993) reconeix el paper més determinant dels ajuntaments en la conservació del patrimoni històric. Entre d'altres competències, estableix la participació activa de l'Administració local en tasques específiques de catalogació i de manteniment dels inventaris de béns immobles, però també planteja la figura de l'arqueòleg/a municipal (Llei 9/1993, art. 6.5), si bé el seu desenvolupament fins avui dia ha estat heterogeni. Alguns ajuntaments, amb una rica i variada tipologia de béns patrimonials, ja disposen de servei d'arqueologia local o inclouen arqueòlegs en plantilla en les seves entitats museístiques, i n'assumeixen compromisos sobre la conservació que sovint queden plasmats en el planejament urbanístic. Per tant, es vol estimular la coordinació amb les corporacions locals (ajuntaments, consells comarcals, diputacions) i oferir solucions adequades per a l'òptima gestió del patrimoni arqueològic i/o històric, tant si està situat en el subsòl com si forma part d'edificacions. Volem que determinades institucions que són al territori i que tenen com a funcions la gestió del patrimoni arqueològic, com ara entitats municipals o museístiques, puguin supervisar i complementar l'arqueologia d'intervenció amb un nivell de proximitat i periodicitat més intensa. A través de convenis de col·laboració, la Direcció General del Patrimoni Cultural habilitarà els arqueòlegs vinculats a aquestes entitats, per dur a terme determinades funcions o tasques en el patrimoni arqueològic del seu territori.

A banda d'això, la Direcció General del Patrimoni Cultural propiciarà els mecanismes que millorin la comunicació entre territoris i professionals aprofitant les tecnologies de la informació. En aquest sentit, facilitarà les eines i els mitjans necessaris als diferents agents relacionats amb la planificació del territori i la protecció del patrimoni arqueològic; i posarà, a l'abast d'aquests, una xarxa virtual per potenciar el treball de proximitat en el control de les incidències relacionades amb la gestió del patrimoni arqueològic.

III. Direcció General del Patrimoni Cultural

La Direcció General del Patrimoni Cultural té per funció protegir, defensar, documentar i fer conèixer el patrimoni cultural de Catalunya i, en conseqüència, li correspon el

lideratge i promoció de programes, projectes i activitats que tinguin per objectiu l'atenció, millora i difusió del patrimoni arqueològic.

La Direcció General del Patrimoni Cultural afronta la nova estructura organitzativa dotant de major protagonisme el Museu d'Arqueologia de Catalunya que, per primera vegada, s'inclou en la planificació global del patrimoni arqueològic. També, l'encaix en els nous requeriments estratègics, en tasques tan importants com l'inventari i la difusió, fa necessària la creació d'un Servei d'Inventari del Patrimoni Immoble i Moble, que tindrà una composició i unes finalitats ben definides per a la planificació i la difusió de l'arqueologia i la paleontologia.

III.1. Subdirecció General del Patrimoni Arquitectònic, Arqueològic i Paleontològic

La Subdirecció General del Patrimoni Arquitectònic, Arqueològic i Paleontològic fixarà i coordinarà la política general de les actuacions que, en matèria específica de Patrimoni Arqueològic i Paleontològic, té atribuïdes la Direcció General de Patrimoni Cultural.

III.1.1. Servei d'Arqueologia i Paleontologia

Executarà les línies marcades per la Subdirecció General de Patrimoni Arquitectònic, Arqueològic i Paleontològic i formularà tots els plans i normatives del Pla d'Acció Integral per a l'Arqueologia, adaptant la seva estructura per donar servei segons les necessitats del nou Pla.

El Servei d'Arqueologia i Paleontologia s'organitzarà en tres seccions: la Secció d'Informació i Estudis, la Secció d'Actuacions i la Secció de Paleontologia. També dirigirà funcionalment les tasques del Centre d'Arqueologia Subaquàtica de Catalunya en matèria d'inspecció, inventari i protecció del patrimoni arqueològic submergit. La fins ara Secció d'Inventari Immoble passarà al nou Servei d'Inventari del Patrimoni Immoble i Moble.

La creació d'una nova secció de paleontologia representarà un espai de millora i de relació fluïda per als gestors del patrimoni paleontològic català. La paleontologia i el patrimoni paleontològic estan adquirint cada cop una dimensió més cultural, com també creix l'amplitud social d'aquest patrimoni. Per la seva idiosincràsia científica i dimensió

pròpies, la gestió de la paleontologia requereix per tant de fórmules de protecció i d'intervenció específiques.

III.1.2. Centre d'Arqueologia Subaquàtica de Catalunya

El nou model d'estructura organitzativa també afecta els òrgans tècnics de gestió del patrimoni arqueològic submergit. El Centre d'Arqueologia Subaquàtica de Catalunya té per funció l'inventari, la protecció, la conservació, l'estudi i la difusió del patrimoni arqueològic submergit de Catalunya, i depèn orgànicament de la Subdirecció General del Patrimoni Arquitectònic, Arqueològic i Paleontològic. Les funcions d'inspecció, inventari i protecció del patrimoni seran executades sota la supervisió del Servei d'Arqueologia i Paleontologia. Els materials arqueològics submergits exhumats per l'activitat del Centre d'Arqueologia Subaquàtica de Catalunya s'integraran al Museu d'Arqueologia de Catalunya.

III.2. Museu d'Arqueologia de Catalunya

El Museu d'Arqueologia de Catalunya tindrà un nou paper quant a conservació, investigació i difusió científica del patrimoni arqueològic. Farà ús de les atribucions que li atorga el nou Pla d'Acció Integral per a l'Arqueologia, es farà càrrec de les accions científiques que li atorgui el Pla de Recerca d'Arqueologia i Paleontologia de Catalunya, coordinarà les actuacions relacionades amb el procediment analític i també, com a gestor dels dipòsits, de les que tinguin com a finalitat l'explotació dels fons arqueològics.

A banda, el Museu d'Arqueologia de Catalunya promourà la difusió del patrimoni arqueològic amb el desenvolupament territorial de la xarxa de museus i jaciments arqueològics de Catalunya que, a partir d'ara, ja ha començat a impulsar. Aquesta malla organitzativa, recollida en el Pla de Museus de Catalunya, representa el principal vertebrador museístic d'aquesta temàtica en el país. Serà fonamental per a l'organització dels equipaments arqueològics i per consolidar, en definitiva, el patrimoni arqueològic com a element de dinamització econòmica del territori.

III.3. Servei d'Inventari del Patrimoni Immoble i Moble

El Servei d'Inventari del Patrimoni Immoble i Moble afecta els plans transversals en matèria d'informació i tractament de dades de la Direcció General del Patrimoni Cultural. En coordinarà l'elaboració i impulsarà el manteniment de l'inventari immoble i moble de Catalunya, funcions a les quals s'hi hauran d'afegir les de la seva difusió.

III.4. Òrgans propis i participació en d'altres òrgans

La nova relació entre l'Administració i els diversos agents que intervenen en les activitats arqueològiques porta també a crear o a reformar els òrgans consultius que participen d'una manera o d'altra en el patrimoni arqueològic. Seran òrgans d'assessorament que informaran i proposaran totes les mesures que considerin necessàries per a la protecció, conservació i recerca del patrimoni arqueològic.

III.4.1. El Consell Nacional d'Arqueologia i Paleontologia de Catalunya

L'actual Comissió Assessora del Servei d'Arqueologia i Paleontologia passa a anomenar-se *Consell Nacional d'Arqueologia i Paleontologia de Catalunya*. Aquest actuarà com a òrgan d'informació, consulta i assessorament de l'Administració de la Generalitat en matèria d'arqueologia i paleontologia. Seran funcions d'aquest organisme:

- 1) Proposar actuacions i iniciatives en matèria d'arqueologia i paleontologia que sobre el patrimoni arqueològic i paleontològic siguin promogudes pel Departament de Cultura.
- 2) Emetre dictàmens i aprovar els programes globals o plans d'actuació arqueològica i paleontològica.
- 3) Formular les iniciatives que es creguin convenients per tal de protegir, investigar i difondre el patrimoni arqueològic i paleontològic català.
- 4) Vetllar per l'acompliment del codi deontològic i pel lliure exercici de l'activitat professional dels arqueòlegs.
- 5) En tant que no existeixi una organització professional col·legial d'arqueòlegs o una altra estructura semblant que faci les mateixes funcions, s'estudiarà la possibilitat de facultar-lo de la capacitat d'habilitar per a l'exercici de la professió.

- 6) El Consell Nacional podrà aprovar, per abordar qüestions específiques, la creació de subcomissions relatives a aspectes concrets o cancel·lar aquelles subcomissions que hagin quedat sense contingut.
- 7) El Consell Nacional d'Arqueologia i Paleontologia de Catalunya es reunirà de manera ordinària cada tres mesos i de caràcter extraordinari, sempre que sigui convocat per la Presidència, per pròpia iniciativa o a sol·licitud de tres vocals del Consell.

El Consell Nacional d'Arqueologia i Paleontologia de Catalunya tindrà la composició següent:

- a) Presidència, que serà el o la conseller/a de Cultura i Mitjans de Comunicació.
- b) Vicepresidència 1a, el/la director/a general del Patrimoni Cultural.
- c) Vicepresidència 2a, el/la subdirector/a general del Patrimoni Arquitectònic, Arqueològic i Paleontològic
- d) Secretaria, que serà el/la cap del Servei d'Arqueologia i Paleontologia
- e) Vocals, que seran nomenats i separats del càrrec pel o la conseller/a de Cultura a proposta del/la director/a general del Patrimoni Cultural, hi romandran 3 anys.

Seran:

- El/la director/a general de Recerca
- Un o una representant de la Federació de Municipis de Catalunya
- Un o una representant de l'Associació de Municipis de Catalunya
- Un o una representant de la Direcció General de Turisme
- Dos representants de les universitats
- Un o una representant dels instituts de Recerca
- Un o una representant de l'Institut Català de Paleontologia
- El/la director/a del Museu d'Arqueologia de Catalunya
- Un o una representant de l'Associació d'Arqueòlegs de Catalunya
- Un o una representant de l'Associació d'Empreses d'Arqueologia de Catalunya
- Un o una representant de la Comissió de Recerca d'Arqueologia i Paleontologia
- Un o una representant dels promotors públics
- Un o una representant dels promotors privats

III.4.2. La Comissió Nacional d'Avaluació i Tria de Béns Mobles

La Comissió Nacional d'Avaluació i Tria de Béns Mobles desenvoluparà el procediment de gestió dels materials arqueològics i paleontològics que les intervencions arqueològiques i paleontològiques generen, per determinar-ne la conservació, per raó del valor patrimonial o informatiu, o bé l'eliminació. La Comissió d'Avaluació i Tria de Béns Mobles establirà els criteris generals d'avaluació i normes per a l'aplicació de les accions a dur a terme, i podrà aprovar, per abordar qüestions específiques, la creació de subcomissions relatives a aspectes concrets o cancel·lar aquelles subcomissions que hagin quedat sense contingut. La Comissió es reunirà com a mínim un cop a l'any.

La Comissió Nacional d'Avaluació i Tria de Béns Mobles tindrà la composició següent:

- a) Presidència, que serà el o la conseller/a de Cultura i Mitjans de Comunicació.
- b) Vicepresidència 1a, el/la director/a general del Patrimoni Cultural.
- c) Vicepresidència 2a, el/la director/a del Museu d'Arqueologia de Catalunya.
- d) Vicepresidència 3a, el/la subdirector/a general del Patrimoni Arquitectònic, Arqueològic i Paleontològic
- e) Secretaria, que serà el/la cap del Servei d'Arqueologia i Paleontologia
- f) Vocals, que seran nomenats i separats del càrrec pel o la conseller/a de Cultura a proposta del/la director/a general del Patrimoni Cultural, hi romandran 3 anys.

Seran:

- Un o una representant de la Subdirecció General de Museus
- Un o una representant de la xarxa de museus d'arqueologia
- Un o una especialista en paleontologia
- Un o una especialista en paleolític
- Un o una especialista en neolític
- Un o una especialista en bronze
- Un o una especialista en ferro-ibèric
- Un o una especialista en món clàssic
- Un o una especialista en medieval
- Un o una especialista en moderna-contemporània.

III.4.3. La Comissió de Recerca d'Arqueologia i Paleontologia

La Comissió de Recerca d'Arqueologia i Paleontologia serà un òrgan consultiu amb flexibilitat i autonomia, de perennitat i dotada d'instàncies científiques, on hi haurà

representades totes les institucions vinculades a la recerca arqueològica i paleontològica de Catalunya. Seran funcions d'aquesta comissió:

- 1) Actuar com a organisme d'informació, consulta i assessorament en el Pla de Recerca d'Arqueologia i Paleontologia de Catalunya.
- 2) Fer seguiment, avaluar i informar sobre els programes de recerca, cercant mecanismes de col·laboració, de coordinació científica i criteris d'acompliment del protocol d'actuació entre tots els agents implicats en la recerca arqueològica i paleontològica.
- 3) La Comissió podrà aprovar, per abordar qüestions específiques, la creació de subcomissions relatives a aspectes concrets o cancel·lar aquelles subcomissions que hagin quedat sense contingut.
- 4) La Comissió de Recerca d'Arqueologia i Paleontologia es reunirà, com a mínim, un cop a l'any.

La Comissió de Recerca d'Arqueologia i Paleontologia tindrà la composició següent:

- a) Presidència, que serà el/la director/a general del Patrimoni Cultural.
- b) Vicepresidència, el/la subdirector/a general del Patrimoni Arquitectònic, Arqueològic i Paleontològic.
- c) Secretaria, que serà el/la cap del Servei d'Arqueologia.
- d) Vocals, que seran nomenats i separats del càrrec pel o la conseller/a de Cultura a proposta del director general del Patrimoni Cultural, hi romandran 3 anys. Seran:
 - Un o una representant de la Direcció General de Recerca
 - Els/les representants de les universitats amb grups de recerca consolidats en arqueologia
 - Un o una representant de les universitats amb grups de recerca consolidats en paleontologia
 - Els/les representants dels instituts de recerca (IPHES, ICAC, CSIC, ICP)
 - El/la director/a del Museu d'Arqueologia de Catalunya
 - Un o una representant de la xarxa de museus d'arqueologia
 - El/la cap de secció d'actuacions del Servei d'Arqueologia i Paleontologia
 - Un o una representant de l'Associació d'Arqueòlegs de Catalunya
 - Un o una representant de l'Associació d'Empreses d'Arqueologia de Catalunya
 - Un o una representant dels arqueòlegs municipals

Cos normatiu

- Decret d'intervencions arqueològiques i paleontològiques
- Decret de reestructuració de la Direcció General del Patrimoni Cultural
- Decret de creació del Consell Nacional d'Arqueologia i Paleontologia de Catalunya
- Decret de creació de la Comissió Nacional d'Avaluació i Tria de Béns Mobles
- Ordre de creació de la Comissió de Recerca d'Arqueologia i Paleontologia
- Conveni agents locals
- Seguiment de les lleis territorials del Govern: participació de la DGPC en organismes públics que actuen en la planificació del territori

B. EL PROCÉS D'INTERVENCIÓ

La Llei 9/1993, del patrimoni cultural català, dedica el capítol IV del títol II a regular específicament la protecció del patrimoni arqueològic i el decret 78/2002, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic, estableix el desplegament reglamentari d'aquesta regulació legal, que és el marc jurídic on ens movem actualment. Les innovacions d'aquesta llei per al patrimoni arqueològic han estat molt significatives amb la introducció de normes i figures de protecció específiques, de mesures en els municipis amb un patrimoni arqueològic important, com ara la disposició d'un arqueòleg municipal i la remissió de procediments específics quant a l'avaluació d'impacte ambiental i el planejament urbanístic.

Efectivament, la llei ha creat determinats vincles amb les normatives ambientals i d'ordenació del territori i el desenvolupament normatiu ha esmerçat esforços en els mecanismes legals d'intervenció arqueològica, principalment en les accions relacionades amb les grans obres d'infraestructura o de reordenament urbà, cosa que ens ha obligat a consagrar-hi una gran part, si no la majoria, dels recursos financers, humans i materials.

LES FASES D'INTERVENCIÓ

Les fases d'intervenció arqueològica i paleontològica s'estructuren a partir de la planificació, l'actuació i la conservació i el dipòsit de les restes arqueològiques i paleontològiques.

I. Planificació

Les activitats de planificació són necessàries i prèvies a les d'intervenció. És una missió de la planificació la de prevenir qualsevol afectació sobre el patrimoni arqueològic o paleontològic. El coneixement i l'explotació de les dades es fan a partir de l'inventari, associat a l'aplicació d'una legislació específica i als instruments de gestió que aquesta proporciona, i de les memòries d'intervenció arqueològica i paleontològica on es reuneixen tots o gairebé tots els resultats de l'estudi científic. L'Inventari del Patrimoni

Arqueològic i Paleontològic de Catalunya és l'instrument principal d'informació dels jaciments arqueològics i paleontològics de Catalunya. S'hi mostra l'estat actual del patrimoni alhora que ens permet conèixer la investigació arqueològica del nostre país.

A banda dels procediments reglats a la Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català hi ha dos procediments específics que fan possible la prevenció del patrimoni arqueològic: el planejament urbanístic i l'avaluació d'impacte ambiental.

II. Actuació

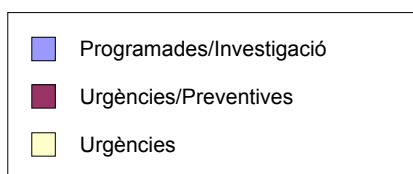
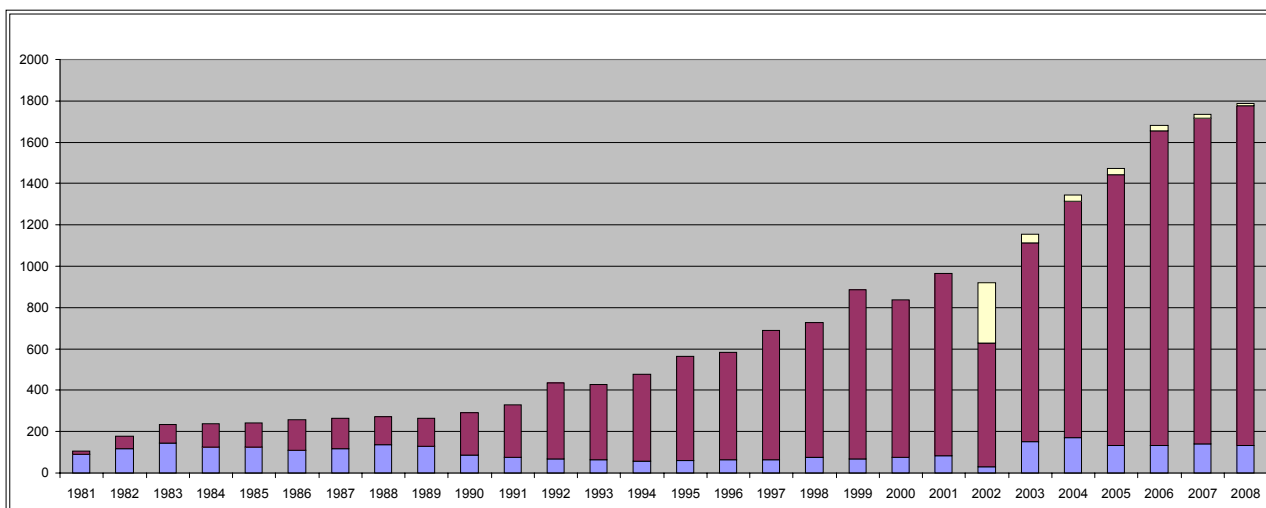
L'actuació arqueològica o paleontològica té en compte diversos àmbits d'aplicació que inclouen les modalitats d'intervenció i reglamentació.

II.1. Modalitats d'intervenció

Les modalitats d'intervenció es classifiquen en funció dels motius que les originen: intervencions arqueològiques preventives, intervencions arqueològiques del Departament de Cultura i intervencions arqueològiques programades. L'any 2008 es van dictar a Catalunya 1.786 resolucions d'intervenció arqueològica i paleontològica, que inclouen 1.647 intervencions preventives, 131 intervencions integrades en projectes de recerca o investigació i 8 intervencions d'urgència.

II.1.1. Intervencions arqueològiques preventives

L'augment exponencial de l'arqueologia preventiva està motivada per les obres públiques i privades. La quantitat d'intervencions preventives reflecteix l'evolució i l'adequació a un cos normatiu internacional que ho ha fet possible i del concepte de conservació del patrimoni en la societat actual.

II.1.2. Intervencions arqueològiques del Departament de Cultura

La Llei 9/1993 del patrimoni cultural català reserva al Departament de Cultura la possibilitat d'executar directament les intervencions arqueològiques que consideri oportunes, circumstància que també és compartida amb les corporacions locals, mitjançant l'autorització prèvia del Departament de Cultura per efectuar-les (Art. 50). Estem parlant d'intervencions que permeten donar resposta a un procés o un context que pot afectar la integritat física d'un jaciment arqueològic i establir les mesures oportunes que permetin la conservació o la documentació.

II.1.3. Intervencions arqueològiques programades

Són les que tenen com a finalitat principal l'augment del coneixement històric i estan integrades en un projecte general d'investigació. A partir d'ara, les actuacions s'adequaran als criteris científics que s'estableixin en el Pla de Recerca d'Arqueologia i Paleontologia de Catalunya i als mecanismes de control que marqui la reglamentació vigent.

El protocol d'actuació inclourà les línies de recerca amb un programa a termini de 3 anys, la gestió dels materials (mètode i tècniques, inventari, actuacions de restauració i conservació, avaluació i tria, dipòsit i difusió científica) i els criteris de finançament.

II.2. Reglamentació

Per aconseguir l'agilitació de la tramitació administrativa i una millor planificació de les accions, s'introduiran algunes modificacions reglamentàries quant a la direcció de les intervencions i la responsabilitat de les empreses, al procediment de gestió de les intervencions i a l'execució de les memòries.

II.2.1. Direcció de les intervencions i responsabilitat de les empreses

S'establiran mesures quant a la responsabilitat de les empreses en les intervencions arqueològiques derivades de la titularitat de la direcció.

II.2.2. Procediment de gestió de les intervencions

S'actuarà sobre el procediment de gestió de les intervencions amb la finalitat d'augmentar-ne l'efectivitat. Les mesures es constituïran en dos camps:

- a) en relació amb l'actuació pròpiament dita,
 - L'establiment d'un plec de condicions tècniques per a la realització d'intervencions arqueològiques, on hi hauran de constar els criteris de programació, execució i redacció dels estudis arqueològics i patrimonials.
 - L'establiment d'una taula orientativa de preus
- b) en relació amb la gestió de la documentació de la intervenció,
 - Hi haurà un registre únic homologat per a tota la comunitat científica, tant pel que fa al sistema de fitxes de camp com per l'inventari de materials i d'altres documents relacionats amb la gestió dels treballs d'intervenció arqueològica i paleontològica. De la mateixa manera, es constituïran els suports informàtics quant a text, planimetria, dibuix i imatge.
 - Es crearà un protocol sobre el tractament de les restes en tots els processos d'intervenció arqueològica per tal de garantir-ne l'estudi.

II.2.3. Memòria de la intervenció

Els resultats escrits de les intervencions arqueològiques són els informes, més o menys parcials i lliurats poc temps després de la intervenció i les memòries que s'han de considerar com a treballs on intervenen molts professionals i s'hi agrupen els resultats de l'estudi científic.

Tota intervenció arqueològica i paleontològica té una finalitat i un resultat científics que s'han de donar a conèixer. Per tant s'orientaran quins són els estudis mínims i els continguts que han d'incloure la memòria, així com també que el pressupost de la intervenció incorpori les despeses de redacció de la memòria i de les analítiques procedents.

Com que es reformarà part de la normativa vigent, les noves orientacions per a la memòria seran:

- a) La creació d'un llibre d'estil
- b) La introducció d'un sistema d'avaluació de la memòria que garanteixi l'adequació entre el projecte i els resultats i la qualitat suficient per publicar-ho. La Comissió de Recerca d'Arqueologia i Paleontologia en fixarà els criteris que hauran de ser aprovats pel Consell Nacional d'Arqueologia i Paleontologia de Catalunya

La Direcció General del Patrimoni Cultural garanteix la publicació de la memòria a través d'un repositori web, però cercarà també alternatives de publicació en col·laboració amb d'altres institucions quan les característiques de la intervenció o del jaciment arqueològic ho demanin.

III. Conservació i dipòsit de les restes arqueològiques i paleontològiques

El dipòsit dels materials arqueològics i paleontològics s'estructuren a través de diferents espais i instal·lacions homologades de la Direcció General del Patrimoni Cultural, que es troben a la disposició i accessibilitat dels investigadors i investigadores per a la consulta i l'estudi. Per a les restes arqueològiques es disposaran: els magatzems històrics del Museu d'Arqueologia de Catalunya, les instal·lacions de Pedret (Girona) i

del Centre de Documentació i Classificació de Materials Arqueològics de Catalunya situades a l'antiga fàbrica de tabacs de Tarragona, que passaran a ser gestionades pel Museu d'Arqueologia de Catalunya; els magatzems de museus registrats amb patrimoni arqueològic i els magatzems dels futurs SAM. Pel que fa a les restes paleontològiques, les col·leccions s'ubicaran en els espais dels magatzems de Valldoreix i de les instal·lacions del Museu de l'Institut Paleontològic Miquel Crusafont de Sabadell.

IV. Política de subvencions

Es mantenen les línies habituals de subvenció per a intervencions arqueològiques i paleontològiques, però des de la Direcció General del Patrimoni Cultural s'estudiarà la possibilitat d'augmentar la dotació destinada a preventives en funció de la disponibilitat pressupostària, amb l'objectiu d'arribar al 70% de les despeses de direcció.

Cos normatiu

- Decret d'intervencions arqueològiques i paleontològiques
- Protocol d'estil i contingut de memòries
- Pla de Recerca d'Arqueologia i Paleontologia de Catalunya
- Taula orientativa de preus
- Plec de condicions tècniques d'intervenció

C. FORMACIÓ I ENTORN PROFESSIONAL

En el Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació es té consciència molt clara de la pràctica de l'activitat arqueològica com una disciplina que ha de garantir la recuperació i la salvaguarda dels valors culturals del patrimoni arqueològic, a la vegada que té, en si mateixa, una inequívoca funció social.

Tanmateix, al llarg de tots aquests anys, des del món acadèmic s'han emprès iniciatives respecte al patrimoni arqueològic i al seu tractament. En els plans d'estudis s'han inclòs itineraris o assignatures i s'han introduït cursos de formació especialitzada en arqueologia, més enllà de les llicenciatures d'història vigents. També la situació i l'evolució general de l'arqueologia ha fet accelerar els canvis, on s'han anat sobreposant necessitats més concretes, relacionades amb retribucions, assumptes laborals, contractacions, etc. i el panorama de l'exercici professional de l'arqueologia s'ha diversificat enormement. Però el cas és que tant l'important creixement del camp d'estudi de l'arqueologia amb nombroses especialitats diferents, la demanda real dels estudiants i l'exigència social de la professionalització de l'arqueòleg, no ha suposat tampoc la possibilitat d'assolir el que hauria de ser una titulació acadèmica dels arqueòlegs. Ara l'inici d'un nou disseny curricular que s'estableix amb l'aplicació del Pla de Bolonya, representa alhora l'oportunitat de la formació específica d'aquesta disciplina i la plena normalització de l'exercici professional.

I. Formació acadèmica de l'arqueologia

La conversió del sistema universitari espanyol a l'espai d'Ensenyament Superior Europeu, conegut amb el nom de Pla de Bolonya, representarà dues formes d'afrontar la formació acadèmica de l'arqueologia. D'una banda, s'estableix per primera vegada les condicions per a la creació d'estudis de grau en arqueologia; i per l'altra, la continuïtat de l'ensenyament en l'àmbit d'història, deixant per als estudis de postgrau la formació específica de l'arqueologia.

La posada en pràctica d'una nova realitat acadèmica pot modificar, de manera definitiva, les matèries a impartir en els cicles universitaris i establir relacions de cooperació més properes a l'exercici professional de l'arqueologia i a la gestió del patrimoni arqueològic.

La Direcció General del Patrimoni Cultural com a ens competent en la protecció del patrimoni arqueològic proposa potenciar-ne més la col·laboració tradicional amb el món acadèmic per tal d'assolir un determinat perfil professional. D'una banda ofereix col·laboració en postgraus i, de l'altra, cercar, per mitjà de convenis, mecanismes de col·laboració entre les universitats i els altres agents implicats en l'arqueologia per a la realització de pràctiques de les activitats arqueològiques. La universitat n'ha de fer la tutorització efectiva i reforçar l'ensenyament reglat mitjançant les pràctiques, però la col·laboració de l'Administració pública i el sector empresarial incidirà en una formació pràctica que pot anar des de la participació en museus arqueològics com en excavacions arqueològiques.

II. Programació de la formació no reglada

La formació pràctica en arqueologia ha de ser un requisit essencial per a l'exercici professional de l'arqueologia. A través dels seus òrgans, la Direcció General del Patrimoni Cultural s'implicarà en la formació cercant criteris per afavorir polítiques de formació continuada, dirigida de manera prioritària a arqueòlegs ja en exercici, perquè puguin adquirir una major competència professional. Per tant, reforçarà les iniciatives d'àmbit científic que ja es programen des del Museu d'Arqueologia de Catalunya i les de gestió patrimonial des del Servei d'Arqueologia i Paleontologia, alhora que proposarà la col·laboració de tots els agents implicats a la construcció d'una estructura sòlida de formació continuada en l'arqueologia.

III. Entorn professional

La normalització i regularització de la pràctica de l'arqueologia, als que s'han d'assumir els deures i les obligacions d'una activitat, que té com a objecte la gestió de béns de domini públic, comporta una millor organització professional i una major coordinació i comunicació entre l'Administració i els agents implicats en l'exercici d'aquesta professió. Els punts de partida són l'acceptació d'un codi deontològic, l'aposta per una organització professional col·legial, un registre d'empreses acreditades per a l'activitat

arqueològica, un protocol d'habilitació de professionals i un espai de relacions professionals amb els agents de l'arqueologia.

III.1. Codi deontològic

La Direcció General del Patrimoni Cultural és conscient de la necessitat d'un reglament, que detalli les obligacions i els drets dels que es dediquen professionalment a l'arqueologia, establint els pilars del codi ètic que n'ha de presidir la producció. Per tant, vetllarà per la constitució d'un codi deontològic, d'ús i vinculació per a tot el sector, per garantir la plena responsabilitat de l'activitat professional. En aquest sentit, la Direcció General del Patrimoni Cultural avala la proposta de codi lliurada per l'Associació d'Arqueòlegs de Catalunya i tindrà cura de la seva assumpció per part del sector.

III.2. Organització professional col·legial d'arqueòlegs

L'aplicació del Pla de Bolonya facilita la creació d'un col·legi professional d'arqueòlegs de Catalunya. És una bona oportunitat d'estrènyer relacions entre tots els agents implicats en l'exercici professional de l'arqueologia, tant per la defensa i representació dels interessos generals de la professió, com de la mateixa activitat professional. Per tant la Direcció General de Patrimoni Cultural avalarà la creació d'un col·legi professional d'arqueòlegs o a d'altres vies d'organització professional col·legial que garanteixin la representativitat dels arqueòlegs de Catalunya.

III.3. Registre d'empreses d'arqueologia i paleontologia

En el moment present, a Catalunya les empreses d'arqueologia estan formades per societats de categories mitjana i petita, de persones reunides en despatxos de professionals i per autònoms. L'Associació d'Empreses d'Arqueologia de Catalunya han signat un conveni en el camp laboral, però no hi ha encara uns criteris de qualitat i capacitació per exigir uns mínims atributs per a l'activitat empresarial de l'arqueologia. A proposta del Servei d'Arqueologia i Paleontologia es definiran aquests criteris que seran debatuts i aprovats pel Consell Nacional d'Arqueologia i Paleontologia de

Catalunya. Les empreses d'arqueologia que els reuneixin entraran a formar part del registre d'empreses d'arqueologia que crearà la Direcció General del Patrimoni Cultural.

III.4. Habilitació dels professionals de l'arqueologia

La Direcció General de Patrimoni Cultural té una política clara i decidida al servei del patrimoni. Per tant, serà vigilant amb els compromisos que adquireixin els agents implicats en la pràctica professional de l'arqueologia. A proposta del Servei d'Arqueologia i Paleontologia, s'establiran uns protocols d'habilitació dels agents professionals de l'arqueologia i la paleontologia que seran aprovats pel Consell Nacional d'Arqueologia i Paleontologia de Catalunya. A l'espera d'una organització professional d'arqueòlegs, s'estudiarà la possibilitat que les accions d'habilitació puguin ser proveïdes de manera temporal pel Consell Nacional d'Arqueologia i Paleontologia de Catalunya.

III.5. Espai de relacions professionals i lliure exercici de la professió

El lliure exercici de la professió d'arqueòleg, en el marc d'una empresa o com a persona autònoma, no és, únicament, una activitat aïllada dins d'una relació econòmica o contractual, sinó que esdevé el primer pas cap a la recerca i la difusió científica del nostre patrimoni arqueològic. Tanmateix, el fet d'abordar l'arqueologia com una activitat professional porta a plantejar temes de tipus laboral, de salut i seguretat en el treball, etc.

Des de la Direcció General de Patrimoni Cultural es reconeix la transcendència i la tasca que es du a terme des de les empreses d'arqueologia a Catalunya. Per aquesta raó, es col·laborarà amb el sector establint una esfera de comunicació bilateral, amb la creació d'un espai permanent de trobada de relacions professionals, que garanteixi la interlocució entre la Direcció General de Patrimoni Cultural i els professionals lliures agrupats en l'associació d'empreses d'arqueologia de Catalunya i l'associacionisme professional d'arqueòlegs.

Cos normatiu

- Ordre de registre d'empreses
- Protocol d'habilitació professional

D. RECERCA

Al llarg del segle XX, la docència universitària ha estat gairebé l'única pedrera de responsables de l'exercici de les activitats arqueològiques que es poden qualificar de recerca. La creació dels Instituts de Recerca, que avui dia constitueixen el vèrtex de la recerca arqueològica del país, l'evolució en els darrers anys de l'arqueologia preventiva i urbana, amb el volum d'inversió més alt en treballs arqueològics i, de diferents iniciatives formades a redós de museus amb vocació investigadora, han transformat la programació tradicional de la investigació arqueològica.

De les excavacions d'urgència dels anys 80, puntuals, parcials i dotades de pocs mitjans, s'ha passat a la generalització de les operacions preventives de finals dels anys 90, més sistemàtiques i professionals. Malgrat això, l'experiència ha demostrat que l'imperatiu de la intervenció en el jaciment ha marcat la tendència a prevaler per damunt del seu estudi i de la seva explotació científica i no s'ha acompanyat regularment de la publicació dels resultats.

El PIACAT donarà solució a aquesta problemàtica i garantirà que els treballs d'investigació no quedin relegats després de les intervencions. Assumeix com a investigació qualsevol tipus d'actuació sobre el patrimoni arqueològic i el fet que l'activitat professional dels arqueòlegs comporta un procés de recerca. Des d'aquesta perspectiva, es fomentarà l'excel·lència en la investigació aprofitant les plataformes ja creades que consideren la recerca arqueològica com un dels objectius recollits en els seus estatuts, com poden ser els centres d'investigació clàssics: universitats, instituts de recerca, museus, centres d'estudis, als quals hauríem d'afegir les empreses que desenvolupen una activitat arqueològica.

I – Pla de Recerca d'Arqueologia i Paleontologia de Catalunya

La Direcció General de Patrimoni Cultural vetllarà per la conciliació de les exigències respectives de la recerca científica arqueològica, de la conservació del patrimoni i del desenvolupament econòmic i social. Per tant s'establiran vincles i sistemes de col·laboració entre la Direcció General de Patrimoni Cultural i la Direcció General de Recerca i es promocionarà una política científica de recerca orientada i activa com a

objectiu estratègic de país amb un programa específic per a l'arqueologia. La paleontologia tindrà un tractament específic dins del Pla de Recerca, on s'atendrà el seu paper emergent en funció de la idiosincràsia científica pròpia.

La relació entre els agents de recerca i les institucions que gestionen el patrimoni serà fluïda, freqüent i estable, cercant mecanismes de col·laboració i de coordinació i creant línies conjuntes de finançament i de qualificació en el marc de la Comissió de Recerca d'Arqueologia i Paleontologia.

I.1. Objectius científics

Els eixos prioritaris del Pla de Recerca d'Arqueologia i Paleontologia de Catalunya es definiran en funció de les necessitats científiques i de les possibilitats humanes i financeres i s'establiran a partir de la planificació d'una política de recerca arqueològica:

- Es promourà l'explotació científica de les restes arqueològiques potenciant la col·laboració entre els professionals de l'arqueologia i les institucions científiques, facilitant accions coordinades entre agents i territori.
- Les intervencions preventives seran la base per a nous estudis científics a endegar des dels agents de recerca arqueològica. En la seva configuració com a investigació arqueològica, de la mateixa manera que en els altres projectes d'intervenció, s'exigirà que els programes han d'incloure tots els apartats del cicle de l'arqueologia, connectant les tasques d'investigació amb les d'intervenció i de difusió. També es potenciarà que des del món acadèmic s'estableixin relacions de cooperació amb els professionals lliures basades en el respecte mutu i en l'aprofitament dels treballs, tant per formular i dissenyar els projectes d'investigació com per completar-los.
- Dins de les intervencions programades es donarà prioritat a projectes destinats a assolir l'objectiu estratègic de política científica que respongui a les grans problemàtiques científiques de Catalunya, alhora que es continuarà donant suport a la recerca en d'altres línies en funció de la qualitat i l'excel·lència.

- El Servei d'Arqueologia i Paleontologia farà el Pla de Recerca d'Arqueologia i Paleontologia de Catalunya amb vigència per a tres anys. Serà debatut i aprovat per la Comissió de Recerca d'Arqueologia i Paleontologia i ratificat pel Consell Nacional d'Arqueologia i Paleontologia de Catalunya. El Pla establirà un conjunt d'objectius estratègics en la recerca arqueològica de Catalunya, amb la finalitat d'augmentar la quantitat de la recerca i millorar-ne la qualitat, la millora de l'entorn innovador i l'articulació dels diferents agents tant públics com privats que componen el sistema d'investigació arqueològica.

I.2. Criteris d'anàlisi i avaluació

El Pla de Recerca establirà els criteris d'anàlisi i avaluació de la recerca a partir d'estàndards i barems. Es basaran en la qualitat de les actuacions arqueològiques tenint en compte la prospecció, excavació, restauració, conservació, estudi, difusió científica. Els elements a considerar seran:

- 1) Grau d'adequació als programes estratègics
- 2) Qualificació i capacitat del personal inclòs
- 3) Correcció metodològica i garantia científica
- 4) Grau d'acompliment dels objectius proposats en els projectes i actuacions
- 5) Capacitat de generar o d'obtenir-los
- 6) Capacitat de gestió eficient dels recursos
- 7) Infraestructura
- 8) Pla de difusió dels resultats

I.3. Analítiques

El Museu d'Arqueologia de Catalunya coordinarà les actuacions relacionades amb el procediment analític. Gestionarà els recursos sota criteris de qualitat i excel·lència, i orientarà i assessorarà alhora les demandes o les necessitats analítiques dels projectes arqueològics, coordinant el cens de laboratoris i garantint la consecució dels estudis bàsics en les intervencions.

II – Comissió de Recerca d'Arqueologia i Paleontologia

Els òrgans seran d'estricta distinció entre els de consulta, formats per la Comissió de Recerca d'Arqueologia i Paleontologia, que avalua, debat i aprova el Pla de Recerca, i els de gestió, constituïts pels serveis de l'Administració, encarregats de la prescripció, control, execució i finançament del pla de recerca. Seran: la Subdirecció General del Patrimoni Arquitectònic, Arqueològic i Paleontològic coordinarà la política de recerca arqueològica, el Servei d'Arqueologia i Paleontologia planificarà i executarà el pla de recerca, i el Museu d'Arqueologia de Catalunya, en el marc del pla de recerca, coordinarà les actuacions relacionades amb el procediment analític de les restes en les intervencions arqueològiques. També assumirà els acords que emanin de la Comissió de Recerca d'Arqueologia i Paleontologia i la coordinació de les accions científiques que tinguin com a finalitat l'explotació dels fons arqueològics, de conformitat amb les línies fixades en el Pla de Recerca d'Arqueologia i Paleontologia de Catalunya.

III – Política de subvencions

La línia de subvencions en recerca està destinada a assolir dos objectius: garantir la qualitat científica de les excavacions arqueològiques i la promoció d'una política científica arqueològica catalana en un camí cap a l'excel·lència.

La Direcció General de Patrimoni Cultural i la Direcció General de Recerca dotaran econòmicament amb 300.000 euros un sistema de beques per a tesis doctorals, l'objectiu de les quals siguin la recerca i l'estudi dels fons arqueològics, de conformitat amb les línies fixades en el Pla de Recerca d'Arqueologia i Paleontologia. La gestió de les beques es farà a través de l'AGAUR (Agència de Gestió d'Ajuts Universitaris i de Recerca).

També la Direcció General de Recerca impulsarà de nou el programa EXCAVA, destinat principalment a treballs de camp de prospecció i/o excavació arqueològica o paleontològica de rellevància científica i d'impacte internacional.

El Museu d'Arqueologia de Catalunya gestionarà els recursos destinats al procediment analític, que seran proveïts per la Direcció General de Patrimoni Cultural i la Direcció General de Recerca, amb un muntant inicial de 75.000 euros.

A banda continuaran les subvencions tradicionals per a intervencions arqueològiques o paleontològiques integrades en un projecte d'investigació, que seran de lliure concurrència competitiva.

Cos normatiu

- Ordre de creació de la Comissió de Recerca d'Arqueologia i Paleontologia
- Pla de Recerca d'Arqueologia i Paleontologia de Catalunya

E. DIFUSIÓ

D'acord amb els termes del preàmbul de la Llei del patrimoni cultural català (Llei 9/1993), la difusió del coneixement del patrimoni cultural és una de les obligacions fonamentals que tenen, entre d'altres, els poders públics. La difusió és la responsable que el patrimoni pugui acomplir l'acció social que li dona sentit i assegura també que tot l'esforç fet en la investigació reverteixi en la societat. Aquesta activitat és per tant una de les més importants que podem incloure en el conjunt d'accions de gestió del patrimoni arqueològic i els objectius de la difusió han d'estar presents des del principi en totes les tasques de planificació.

Fins fa poc, en el nostre entorn, la majoria de les activitats de difusió se centraven principalment a donar a conèixer els resultats de la investigació. Però en els darrers anys i de manera paral·lela al vessant científic de l'arqueologia, adreçat a especialistes, han augmentat les experiències orientades a explicar i difondre en el conjunt de la massa social les seves característiques i els resultats assolits. El suport social a l'arqueologia depèn en bona mesura de la correcta divulgació de les activitats arqueològiques al conjunt de la societat i requereix per tant d'una planificació i una política institucional de comunicació i difusió.

I. Política comunicativa

La política de difusió i comunicació del patrimoni arqueològic es definirà en el marc del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació i de la Direcció General del Patrimoni Cultural. Tindrà com a finalitat incrementar la difusió científica, la comunicació social i el vessant educatiu de l'arqueologia, però també de millorar la coordinació entre els diferents gestors del patrimoni arqueològic, especialment els museus, amb els centres educatius. Per tant, contribuirà a la transmissió del coneixement arqueològic entre totes les institucions competents en arqueologia i els professionals a la societat, fixant els criteris de difusió del patrimoni arqueològic.

La gestió de la difusió i comunicació es portarà a terme a través de l'Àrea de Suport Tècnic de la Direcció General de Patrimoni Cultural, aprofitant els canals i els mitjans, tant de l'activitat estrictament pròpia com de l'arqueologia del país, a fi que els

ciutadans puguin accedir als coneixements del passat de la seva col·lectivitat a Catalunya.

A banda, el Departament d'Innovació, Universitats i Empresa i el Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació han signat un conveni marc de col·laboració en diferents àmbits per presentar, explicar i fer científica, cultural i turísticament atractiva la història del país, les seves singularitats i els seus vincles amb l'exterior a través del llegat patrimonial. El turisme és un sector estratègic en el nostre país i imprescindible per augmentar la valorització del nostre patrimoni arqueològic.

II. Accessibilitat a la informació

L'accés a la informació i documentació del patrimoni arqueològic i paleontològic són avui dia més àgils com a conseqüència de l'aplicació de les noves tecnologies. La Direcció General de Patrimoni Cultural posa les variades i nombroses dades a l'abast dels agents del sector i del públic a través de tres xarxes: la d'Internet, amb productes en accés obert com el portal www.patrimoni.gencat.cat, l'eRepositori, que recull memòries d'arqueologia, planimetria i fotografies, i el projecte pat.mapa, que és un accés unificat a diferents bases de dades, entre d'altres Arqueodada (inventari del patrimoni arqueològic i paleontològic de Catalunya) i Gaudi (inventari del patrimoni arquitectònic de Catalunya); la d'Extranet, amb l'eGIPCI (gestió integral del patrimoni cultural immoble) que inclou tota la informació georeferenciada per SIG, amb accés a inventaris i intervencions arqueològiques per ajuntaments, investigadors, empreses, etc.; i la d'Intranet, també amb l'eGIPCI, amb accés limitat per a gestió i consulta interna de l'Administració de la Generalitat, especialment els cossos d'agents rurals i mossos d'esquadra.

D'altra banda, la Direcció General de Recerca incorporarà un enllaç a la seva pàgina web amb un repositori destinat a la recerca arqueològica que potencia la Direcció General del Patrimoni Cultural.

III. Política de publicacions

Les iniciatives més importants de publicació sobre el tema de l'arqueologia des del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació es duen a terme a través de sèries especialitzades que editen el Servei d'Arqueologia i Paleontologia i el Museu d'Arqueologia de Catalunya. A més d'aquestes col·leccions, hi ha una diversitat nombrosa de publicacions sobre l'arqueologia d'instituts de recerca i universitats; principalment, a les que hi podem afegir també les edicions publicades a través de les corporacions locals com ara diputacions o ajuntaments, centres d'estudis i museus. Es tracta de publicacions que es destinen a la difusió dels resultats de les intervencions arqueològiques; la majoria són edicions impreses que han demostrat ser útils per a la difusió científica, però que tenen en general poca incidència social.

La difusió científica continua utilitzant l'edició impresa tot i que incorpora cada vegada més l'ús de suports digitals per a la publicació. Pel que fa a la divulgació es valora el gran poder potencial de les noves tecnologies, de major impacte social. Tanmateix, ambdós aspectes estan connectats i s'harmonitzaran a través de la planificació de la difusió del patrimoni arqueològic, amb una coordinació efectiva interdepartamental i entre administracions.

Des de l'àmbit de la difusió científica, les actuacions de la Direcció General del Patrimoni Cultural milloraran la visibilitat de la producció científica a través de repositoris digitals, i potenciaran la creació de revistes electròniques en accés obert. Pel que fa a l'àmbit de la divulgació, fomentaran l'establiment d'informació arqueològica assequible a Internet, com a eina fonamental de transmissió del coneixement, i l'explotació dels recursos que ofereix el Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació.

IV. Plataformes per a la difusió de l'arqueologia

IV.1. Els museus

Per la seva infraestructura i caràcter permanent, els museus constitueixen una de les millors plataformes per a la difusió de l'arqueologia, a més de documentar, conservar i investigar els materials que constitueixen el seu fons. El recent desenvolupament de la museologia i la progressiva creació de gabinets didàctics amb personal especialitzat hi

ha contribuït positivament. Des d'aquests es proporcionen instruments de treball per als escolars i un reforçament per al professorat que vulgui aprofundir en l'arqueologia i el tema de les primeres fases històriques. Darrerament en molts dels museus s'organitzen tallers, adreçats sobretot als escolars, en els quals es poden reproduir i comprendre de forma activa les diferents activitats efectuades per l'home al llarg de la història.

La Direcció General de Patrimoni Cultural valora el gran potencial de la difusió del patrimoni arqueològic en els museus i estimula aquestes iniciatives, que han anat prenent caràcter propi, entre la transmissió d'un discurs científic i la professionalització de la divulgació. Per aquesta raó, a través del Museu d'Arqueologia de Catalunya s'ha creat el sistema de xarxa de museus i jaciments arqueològics que, en consonància amb la seva capacitat territorial, ha de servir per analitzar i coordinar les accions que s'estan duent a terme entre els agents que fan difusió del patrimoni arqueològic.

IV.2. Jaciments visitables o museïtzats

En l'actualitat la societat comença a exigir que els missatges científics es facin més comprensibles i que l'experiència de la visita sigui lúdica a la vegada que educativa. La presentació i valoració dels conjunts arqueològics passa per aconseguir que tots els elements que els integren siguin comprensibles per a un públic en general, des de qualsevol perspectiva i interès. En els darrers anys, s'han emprès una sèrie d'iniciatives de gran interès a Catalunya sobre l'accessibilitat als jaciments arqueològics excavats o en procés d'excavació. La visita a jaciments continua essent un referent per a la correcta difusió de la importància del treball arqueològic en el territori. Els jaciments visitables, com a fruit d'una llarga història, ofereixen avui dia una gradació en el tractament museològic, des dels que són simplement visibles (inclòs els que encara estiguin tancats, tinguin vigilància o algun tipus d'informació), fins als jaciments museïtzats, passant per tipus d'entremig com aquells en els quals s'han construït el museu del lloc.

IV.3. Nova línia de subvencions

La Direcció General de Patrimoni Cultural té entre les seves preocupacions la de facilitar, de la manera més adequada, la visita als jaciments. Per tant establirà noves mesures amb la creació d'una línia de subvencions d'un milió d'euros per fer visitables

els jaciments. Tot i que se n'hauran de fixar els criteris i els paràmetres de valoració; els nous ajuts estaran destinats a l'adequació i millora de la museïtzació i senyalització dels jaciments.

Cos normatiu

- Protocol de difusió

F. CONCLUSIÓ

El Pla d'Acció Integral per a l'Arqueologia a Catalunya està pensat per adaptar l'arqueologia catalana a les noves demandes de la nostra societat i posar les bases del model de gestió del patrimoni arqueològic català per als propers anys. Marca d'aquesta manera una nova definició de la política arqueològica del país, i de la relació entre l'Administració catalana i els diversos agents que intervenen en el patrimoni arqueològic.

La gestió i regulació administrativa de l'arqueologia a Catalunya és competència del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació, a través de la Direcció General de Patrimoni Cultural. La planificació de l'arqueologia és per tant pública, però la seva realització ve marcada per un model mixt d'intervenció pública amb participació privada, que implica principalment empreses i col·lectius professionals que actuen sobre l'arqueologia del país. La majoria de les intervencions arqueològiques són essencialment d'àmbit privat i l'actuació institucional afecta les accions d'interès o de protecció necessàries per a la conservació o documentació del patrimoni arqueològic. El nou marc legal articularà de manera més àgil les funcions dels organismes i àrees relacionades amb la gestió de l'arqueologia, afavorint de manera efectiva la implicació dels agents en el territori i així evitar disfuncions i duplicitat de recursos humans i econòmics.

Pel que fa a les operacions posteriors a la intervenció, el Pla Integral per a l'Arqueologia a Catalunya resol la gestió de la documentació i emmagatzematge del patrimoni arqueològic moble a partir de l'organització dels dipòsits institucionals. El Pla promou també la recerca institucional d'aquest patrimoni, posant a l'abast dels investigadors i investigadores les restes materials per a l'estudi. A banda treballarà per una nova política de difusió i comunicació del coneixement arqueològic, afavorint l'accés digital a la informació i documentació del patrimoni arqueològic i facilitant la visita del públic als jaciments arqueològics.

Aportacions del Pla Integral per a l'Arqueologia a Catalunya

- Desplegament normatiu.
- Reorganització orgànica a la Direcció General del Patrimoni Cultural: creació de noves unitats i adequació de l'estructura del Servei d'Arqueologia i Paleontologia.
- Nou posicionament del Museu d'Arqueologia de Catalunya en els òrgans de gestió quant a conservació, investigació i difusió científica del patrimoni arqueològic del país: gestió d'anàlitiqes, gestió de les col·leccions i dipòsits i competència científica en formació no reglada.
- Nous òrgans consultius representatius.
- Major col·laboració amb el món acadèmic.
- Major coordinació entre l'Administració i tots els agents que intervenen en el patrimoni arqueològic.
- Agilitació administrativa.
- Coresponsabilitat: incorporació de la figura dels agents locals.
- Actuacions en el camp professional: codi deontològic, registre d'empreses, protocol d'habilitacions.
- Reconeixement del factor turístic com element determinant de la valorització del patrimoni arqueològic.
- Pla de Recerca d'Arqueologia i Paleontologia de Catalunya.
- Beques doctorals per a recerca en arqueologia.
- Accessibilitat a la informació.
- Protocol de difusió.
- Noves línies de subvenció.

Pla Integral per a l'Arqueologia a Catalunya

PIACAT

ANNEXOS

- **Cos normatiu**
- **Cronograma**
- **Pla de finançament**

Annex I. Cos normatiu

→ Decrets

- Nou Decret d'Intervencions Arqueològiques i Paleontològiques
- Nou Decret de reestructuració de la Direcció General del Patrimoni Cultural
- Nou Decret de creació del Consell Nacional d'Arqueologia i Paleontologia de Catalunya
- Decret de creació de la Comissió Nacional d'Avaluació i Tria de Béns Mobles

→ Ordres

- Ordre de creació de la Comissió de Recerca d'Arqueologia i Paleontologia
- Ordre de registre d'Empreses

→ Convenis

- Conveni amb corporacions locals (agents locals)
- Conveni amb el Departament d'Innovació, Universitats i Empresa (Direcció General de Turisme)

→ Protocols

- Protocol d'estil i contingut de memòria d'intervencions
- Protocol d'habilitació professional
- Protocol de difusió
- Protocol amb els representants oficials de la comunitat jueva de Catalunya

→ Plans

- Pla de Recerca d'Arqueologia i Paleontologia de Catalunya

→ Altres

- Taula orientativa de preus

- Plec de condicions tècniques d'intervenció
- Seguiment de les lleis territorials del Govern: participació de la Direcció General del Patrimoni Cultural en organismes públics que actuen en la planificació del territori

Annex II. Cronograma

	2009	2010	2011	2012	2013
Decret d'Intervencions Arqueològiques i Paleontològiques			 		
Decret de reestructuració de la Direcció General del Patrimoni Cultural			 		
Decret de creació del Consell Nacional d'Arqueologia i Paleontologia de Catalunya		 			
Decret de creació de la Comissió Nacional d'Avaluació i Tria de Béns Mobles		 			
Ordre de creació de la Comissió de Recerca d'Arqueologia i Paleontologia		 			
Ordre de Registre d'Empreses		 			
Conveni amb corporacions locals					
Protocol d'estil i contingut de memòria d'intervencions					
Protocol d'habilitació professional					
Protocol de difusió					
Pla de Recerca		 			
Taula orientativa de preus		 			
Plec de condicions tècniques		 			
Protocol comunitat jueva					
Dipòsits		 			
Accessibilitat a la informació					

Elaboració

Tramitació

Operatiu

Annex III. Pla de finançament

ACTUACIONS ¹	2009	2010	2011	2012	2013
INTERVENCIIONS					
Recerca	927.000	1.236.000	927.000	1.236.000	927.000
Preventives ²	1.496.000	1.595.441	1.496.000	2.000.000	2.096.000
BEQUES DOCTORALS			300.000	300.000	300.000
ANALÍTIQUES		75.000	75.000	75.000	75.000
MUSEÏTZACIÓ			500.000	1.000.000	1.000.000
CONVENIS	344.672	344.672	450.000	550.000	600.000
DIPÒSITS ³	230.000	1.000.000	100.000	100.000	100.000
DESPESES ORDINÀRIES ARQUEOLOGIA	2.777.000	2.777.000	2.800.000	3.000.000	3.200.000
SUBTOTAL	5.774.672	7.028.113	6.648.000	8.261.000	8.298.000
DIRECCIÓ GENERAL DE RECERCA		300.000	300.000	300.000	300.000
PROMOCIÓ PÚBLICA I PRIVADA	17.000.000	17.000.000	17.000.000	17.000.000	17.000.000
MAC	7.785.448	8.174.720	8.583.456	9.012.629	9.463.260
TOTAL	30.560.120	32.502.833	32.531.456	34.573.629	35.061.260

1. Les xifres són en euros.

2. L'augment de la dotació econòmica té l'objectiu d'arribar al 70% de les despeses de direcció.

3. A partir de l'any 2011 la dotació econòmica s'atribueix a manteniment.